

(/)

 (/)

> Danmark og Europa efter 1945 (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Kampen om midten

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/kampen-om-unionen>)

Kampen om midten

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 670

Del artikel: (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/kampen-om-midten>)

 (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på <http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/kampen-om-midten>)

 (<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/kampen-om-midten&title=>)

Moritz Schramm

Kampen om midten. Tysk politik i det 21. århundrede

Gads forlag, 196 sider, ill. 249.95 kr.

Kampen om midten

De, der håbede på, at det netop overståede tyske valg ville skabe klarhed, blev slemt skuffede. Den parlamentariske situation er mudret, og rent umiddelbart tegner der sig ikke nogen nem løsning. Det er kampen om midten, der er interessant. Det har historikeren Moritz Schramm skrevet en bog om. Han er født og opvokset i Tyskland og er nu lektor ved Syddansk Universitet. Der er mange interessante betragtninger i bogen – men hvad det er, forfatteren vil, er ikke lysende klart.

Af Erik Ingemann Sørensen

Rent umiddelbart kom jeg til at tænke på tegneserien "Radiserne", da jeg var færdig med bogen. Søren Bruun har været til komsammen med nogle gamle venner. Trine spørger ham naturligvis: "Hvordan var det så?". Stilfærdigt udbryder Søren: "Forventningens glæde var den største". For jeg har det lidt på samme måde med Schramms bog. Det hænger muligvis lidt sammen med, at forfatteren flakker rundt mellem flere stole og af og til havner midt mellem dem. Det kommer mig for, at Moritz Schramm i sit forsøg på at komme rundt om det hele, ikke får skabt den forventede klarhed omkring bogens emne. Men – det kan jo være, at jeg tager lige så meget fejl som en unavngiven dansk minister (sine nomen), chefredaktøren på Weekendavisen (sine nomen) og en journalist fra DR's program Deadline (sine nomen).

Set gennem egen navle

Forfatteren er af den opfattelse, at vi her i landet har alt for fordrejede opfattelser af det tyske politiske landskab. Fællestrækket hos de tre ovennævnte er, "at de tolker udviklingen i Tyskland med afsæt i danske perspektiver og erfaringer... Tyskland er på mange områder forskelligt fra Danmark og mange af de udviklinger og tendenser, vi har set i Danmark, vinder ikke genklang i tysk sammenhæng..." (s.11).

Baggrunden for vurderingen er knyttet til flygtningekrisen i 2015, da store strømme af flygtninge pludselig gik på motorvejene i Europa. Det var her, Angela Merkel kom med den markante sætning: "Wir schaffen das" – det klarer vi. Her i landet blev det grebet an på en anden måde. Når en minister og to journalister så henleder opmærksomheden på, at Tyskland nok skulle overveje en strammere kurs, så højrefløjen ikke buldrer frem, ja så er det, vi tager noget så grueligt fejl. For i Tyskland finder man en velkommen-kultur, der er større end andre steder i Europa. Tyskerne er blevet et folk med åbne hjerter og stor empati.

Går man til bogens sidste kapitel, får vi i særdeleshed dette understreget. Her refererer Schramm til den herlige tyske studievært, Jan Böhmermann og hans video: "Achtung, Achtung: Germans on the rise", hvori Jan Böhmermann optræder som forsanger i et hard metalband. Med ovenstående som sangtitel. Den kan ses her: <https://www.youtube.com/watch?v=HMQkV5cTuoY&t=219s> (<https://www.youtube.com/watch?v=HMQkV5cTuoY&t=219s>)

Men pas på lyden!

Her får den ikke for lidt med hensyn til tysk tolerance, tysk venlighed, afstandstagen til de sorte fra højre. Og araberne omfavner en rabbiner. "Et mix af Birkenstocksandaler, veganske pølser og præster i sexundertøj fejrer de højrepopulistiske demonstranter af vejen..." s.194. Halleluja. Fristes man til at sige. Multikulti er det rigtige – ellers er man racist.

Nummeret er en slags parodi på det kontroversielle tyske metalband "Rammstein", som Böhmermann absolut ikke bryder sig om. Det kan man sammenligne med her: <https://www.youtube.com/watch?v=NeQM1c-XCDc> (<https://www.youtube.com/watch?v=NeQM1c-XCDc>)

"Rammstein" laver nogle af de mest spekulative videoer i Europa. At Schramm ikke magter at tolke dem og i stedet læner sig op ad Böhmermann, får endnu engang læseren til at undres. For hvad er det Schramm egentlig vil? Jeg læser to tyske aviser hver morgen: "die Zeit" og "die Welt". Det Tysklandsbillede, jeg her oplever, stemmer absolut ikke overens med Schramms. Nu kan det jo så være, at jeg ikke har fundet den rette indgang. Men. Der findes en dokumentarfilm, der forsøger at afdække, hvordan uhyggelige kræfter i dagens Tyskland angriber den ovennævnte Multikulti-kultur. Og her kommer Moritz Schramms fremstilling for alvor på glatis. Historikere, politiske iagttagere og politologer tegner et skræmmende billede af dagens Tyskland. Den kan ses her: <https://www.youtube.com/watch?v=rcCu3Yia6WU&t=1> (<https://www.youtube.com/watch?v=rcCu3Yia6WU&t=1>)

Skeletterne i skabet

Vil man forsøge at forstå, hvad der er med i nutidens historiske bagage, kommer man ikke uden om alt det, der skete i årene frem mod 1. verdenskrig, og tiden derefter, da man i Tyskland etablerede Weimarrepublikken. Her giver Moritz Schramm en glimrende fremstilling af perioden. Han fremhæver, at efter sejren over Frankrig i 1871 var industrialismen og urbaniseringen afgørende for, at det gamle samfund med dets normer skiftede karakter. Her opløstes "mange af de traditionelle livsformer, som især agrarsamfundet endnu var præget af..." (s.21). Schramm skriver også: "Samfundets spændinger og modsætninger i denne periode overgår på mange områder nutidens konflikter..." (s.23).

Weimarrepublikken, der opstod efter 1. Verdenskrig, blev aldrig en vellykket konstruktion. "Store dele af de nationalkonservative og aristokratiske miljøer i Tyskland pønsede fra starten på at omstyrte republikken, om nødvendigt med magt og vold..." (s.25). Adolf Hitler kunne ikke have ønsket sig nogen bedre baggrund. Han orkestrerer den på sin vanvittige måde, så han pludselig står som nationens frelser – og "Führer" – og den totale magt. Historien om Det tredje Riges "Aufstieg und Fall" (Efter Brecht) er velkendt. Men vigtig for forståelsen af det nye Tyskland, der steg frem af ruinerne.

Siegessäule i Berlin – "Gold Else" – fra 1873 markerer også den preussiske sejr mod Østrig i 1866, hedder det i bogen. Der er da vist en, der har sovet i timen. Den markerer også sejren ved Dybbøl i 1864.

Det nye Tyskland

Moritz Schramm gør – med rette – en del ud af at skildre de fundament, den nye forbundsstat hviler på. En stat, der støttes af Marshall-hjælpen, så man undgår, at kommunisterne får fodfæste. "For mange tyskere var der tale om en velkommen håndsrekning, ikke kun hvad økonomien angik. I forlængelse af den nye strategi undlod ikke mindst amerikanerne i højere og højere grad at diskutere det tyske skyldsspørgsmål..." (s.40). Og i 1950'erne fik man amnestilove, så det var helt legalt, at tidligere nazister kunne gøre karriere såvel i det civile liv som i statsapparatet.

Schramm sætter flere gode markeringer omkring den nye stat og om de problemer, der efterhånden dukker op blandt andet på grund af den stigende internationalisering. Herunder den ungdomskultur der begynder at markere sig. "I løbet af 1950'erne og 1960'erne kom det i flere vesteuropæiske lande – såsom England, Norge, Tyskland – til deciderede optøjer mellem unge fra arbejderklassen og statens repræsentanter, og også i Danmark modarbejdedes den nye populærkultur fra statens side..." (s.50). Disse tendenser bryder for alvor igennem under det såkaldte studenteroprør. Og så undres man igen. For hvorfor dukker Rudi Dutschke ikke op? Ham havde man gerne set inde i konteksten. Eventuelt som endnu en tysk folkeforfører?

Schramm peger ligeledes på ændringsfaktorer som værdiforandringer og uddannelseseksplosioner. Sammen med "omstillingen til den postindustrielle økonomi" skabes et samfund, hvor mængden af industriarbejdere falder fra 50'ernes godt 50% af befolkningen til nutidens 25%. En af konsekvenserne er, at det: "... får den politiske midte i Forbundsrepublikken til langsomt, men sikkert, at rykke mod venstre på det værdipolitiske område..." (s.55). Som et af resultaterne dukker partiet "die Grünen" dukker op.

Det genforenede Tyskland

Forsiden på Berliner Zeitung den 9. november 1989

Denne begivenhed er nok en af de mest surrealistiske, man har oplevet i nyere tid. (USA har ellers været storleverandør). Man troede ikke, det kunne ske. Forfatteren sad i en biograf, da det skete. Da han kom ud, var alt vendt på hovedet. En "Wind of Change" blæste det kendte Europabillede omkuld. Udtrykket stammer fra musikgruppen "Scorpions" video: <https://www.youtube.com/watch?v=n4RjJKxsamQ> (<https://www.youtube.com/watch?v=n4RjJKxsamQ>)

I øvrigt ligger der en betragtelig signalværdi i, at det er en yngre musikgruppe, der kom til at stå for denne dækkende betegnelse.

Schramm fortæller, hvordan Forbundsrepublikken efter murens fald og genforeningen oplever en "etnisk funderet nationalisme" – på trods af antagelsen om, at Tyskland nu endelig var blevet en "'normal stat" blandt andre normale stater". (s.71). Og igen ridser han afgørende begivenheder op. Denne gang er vi i midten af 80'erne, "... hvor man under den såkaldte historikerstrid skændtes om fortolkningen af den tyske historie, holocausts unikke karakter og den tyske selvforståelse efter Hitler..." (s.72). Det er godt set at tage den strid med. Men vi mangler helt den betydning, det havde, da den amerikanske serie "Holocaust" blev vist i Tyskland. Det var på sæt og vis uforståeligt, at en "dokussoap" skulle sende chokbølger gennem landet – at to sendemaster blev sprængt i luften, og at den yngre generation pludselig begyndte at stille spørgsmål til forældre og bedsteforældre. Lykke Friis giver en fornem redegørelse for dette i denne artikel fra "Berlingske Tidende": <https://www.berlingske.dk/internationalt/da-amerikansk-tv-og-meryl-streep-aendrede-tyskland> (<https://www.berlingske.dk/internationalt/da-amerikansk-tv-og-meryl-streep-aendrede-tyskland>)

Den nye befolkningssammensætning blev også problematisk. De nye medborgere, der udgjordes af de fordrevne, blev ikke just modtaget med åbne arme. Tallet var omkring 10 millioner. Her peger forfatteren – som flere gange undervejs – på skønlitterært materiale, der beskriver begivenhederne. Store ros for den vinkling. Her er det Christof Heins roman "Landnahme", der kom på dansk 2005 under titlen "Erobring". Det er en barsk fortælling, hvor vi også møder 1990'ernes højreradikale.

Undervejs møder vi flere Bundeskanzler og deres kamp for at styre Tyskland gennem et efterhånden ganske hajfyldt farvand. Ingen opnår ubetinget succes – og flere må opleve, hvordan de falder fra høje tinder ned i afstandstagen. Mest markant skete det for Helmut Kohl, manden der stod bag genforeningen af de to tyske stater. Og selveste "Mutti Deutschland" – Angela Merkel – har netop oplevet nedturen.

Netop Angela Merkel stod med åbne arme, da flygtningekrisen eksploderede i 2015.

Og kom med den sætning, der siden har gjort hende til offer for de venstreradikales hadefulde udråb: "Wir schaffen das" – det klarer vi. Men i det aktuelle nu var det: "... som om den ellers så nøgterne, afventende og pragmatiske kansler selv blev grebet af stemningen og glædede sig over den nye tyske begejstringsrus..." (s.135).

Men nytårsaften 2015/2016 indtræffer begivenheder, "...hvor en mængde kvinder blev udsat for seksuelle overgreb på offentlige pladser, især i Köln..." (s.138).

Fjernsynsbillede fra den dramatiske nytårsaften i Köln 2015/2016

Det var benzin på det bål, AfD havde tændt år tidligere. Og som havde vundet stor opbakning. At AfD ikke bare var en døgnflue blev afsløret i efteråret 2017. Det viste sig, at CDU havde drøftet samarbejdsmuligheder med AfD, der på dette tidspunkt havde en betragtelig vælgeropbakning, skriver Schramm. Ved det netop overståede valg gik det dog tilbage for det højreorienterede parti, der opnåede at få 83 mandater – en tilbagegang på 11. Partiet "die Linke" blev næsten halveret fra 69 til 39, hvorimod de grønne vandt yderligere 51 pladser og nu er Tysklands tredjestørste parti med 118 pladser.

Moritz Schramm peger på, at opfattelsen af at CDU's og CSU's "... konstante afgrænsning mod AfD beror på Tysklands betændte historie eller manglende vilje til at diskutere udfordringer i forbindelse med indvandringen..." (s.141). Det er forkert, fastslår Schramm., fordi "...den overser, at de selv samme positioner, som AfD står for i dag, igennem årtier var en integreret del af CDU i form af partiets egen nationalkonservative højrefløj..." (s.141). Han peger også på, at CDU er nervøs for at miste vælgere på midten. "Hvis nogen tror, at Merkel med sin midtsøgende kurs har fremmedgjort CDU overfor vælgerne, er virkeligheden nok omvendt: Tysklands vælgere har flyttet sig de seneste årtier, og Merkel forsøger bestandigt at flytte CDU med..." (s.142), fremhæver forfatteren.

Man kan så spekulere på, om denne ganske populistiske antagelse holder vand. Var det måske derfor, Angela Merkel meget længe tøvede med at acceptere ægteskab mellem personer af andet køn?

Hvor er Tyskland på vej hen?

Mod slutningen af bogen stiller Moritz Schramm spørgsmålet: "Tyskland på vej – hvorhen?" Her vender han tilbage til problematikken med danskernes opfattelse af Tyskland: "Når danskerne talte om tyskere, talte de i virkeligheden om egne fortræffeligheder. Det danske syn på Tyskland har aldrig for alvor handlet om Tyskland..." (s.170). Og endnu engang kører han i samme rille. Det begynder efterhånden at virke som lidt af en mani. Dette med at sætte danskerne i bås som uforbederlige ignoranter.

Samme stramme blik mangler forfatteren, når han ser på tyske forhold. Som i beskrivelsen af "De Grønne": det lykkedes "... partiet at få fat i den næste yngre generation: Dem, der var opvokset i 1968'ernes børnehaver og med 1970'ernes antiautoritære opdragelse..." (s.180). Her sætter han kikkerten for det blinde øje. Var forholdene virkelig sådan i DDR? Eller regner han dem bare ikke med? Det er endnu en mærkværdig omgang med sandheden.

Schramm skrev bogen før det skæbnesvangre valg 2021. Derfor må han naturligvis kun gætte på udviklingen: "Man ved, hvor man har Laschet og CDU/CSU, mens en mulig grøn kansler vil være et ret ubeskrevet blad for Bruxelles..." (s.193).

Nu står Tyskland overfor en såkaldt "Ampelregering" – trafiklysets tre farver. I skrivende stund – 12. oktober - er det netop blevet meddelt, at hele ledelsen i Merkels CDU skal på valg. Det sker oven på partiets store valgnederlag med tabet af 49 mandater. Imens forhandles der så mellem sejrherrene, sejrdamerne CSU, SPD og die Grüne.

Måske bliver det muligt for en kommende tysk regering at gøre noget ved et "tungtvejende problem" i Tyskland. Det problem, som Moritz Schramm ikke finder eksisterende. I total modsætning til "Human Right Watch", der i dens sidste opdatering af forholdene i Tyskland konkluderer:

"Nine people were killed in February in a racist attack. Right-wing extremist structures are surfacing within the police and armed forces. Crimes committed based on far-right and antisemitic ideology remain a serious concern."

En både god og dårlig bog

Generelt er det sådan set en ganske god bog, Moritz Schramm har skrevet. Den fungerer bedst, når han med sit store overblik sætter begivenheder ind i deres historiske kontekst. Her er der megen nyttig viden at hente.

Når det drejer sig om de politiske sammenhænge i det moderne Tyskland, kniber det for læseren at bevare overblikket. Det er her, det havde gjort godt med et indeks, så man kunne krydslæse. Ros skal også gives for de henvisninger til litteraturen, som Schramm strør ud – de er yderst relevante og givende. Som nu Julia Francks "Die Mittagsfrau", som jeg ikke kendte og derfor måtte købe. Det er en fornem litterær kilde, han her bringer i spil.

Jeg undrer mig dog særdeles meget over, at Schramm helt undlader at nævne to markante elementer i nyere tysk historie: Berufsverbot og RAF. De satte om noget deres præg på historien – førstnævnte med erindringer om Det tredje Rige og sidstnævnte en bestialske terrororganisation, der i den grad rystede samfundet. Dette og blandt andet de indledende betragtninger minder mig lidt for meget om Gitte Serenys formulering "ringen mit der Wahrheit" – kampen om at forholde sig til sandheden. Hun brugte det om Schramms morfar, Albert Speer.

Og det er ikke helt betryggende.

Hvis man vil have et indblik i den politiske situation i Tyskland, er "Kampen om midten" trods alt et rimeligt sted at starte. Men jeg vil lige nævne Jesper Vinds fremragende bog: "Det nye tyske højre". Anmeldelsen kan læses her: <http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/det-nye-tyske-hoejre> (/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/det-nye-tyske-hoejre)

[Historie-online.dk, den 13. oktober 2021]

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/kampen-om-unionen>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

UDENRIGS MINISTER I KRIG OG FRED

REKLAMENS ÅRHUNDREDE

(/article/items/view/2824/4)
(<http://www.historie-online.dk/boger/reklamens-aarhundrede>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/stasi-og-den-vesttyske-terrorisme>)

STASI - OG DEN VESTTYSKE TERRORISME

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/stasi-og-den-vesttyske-terrorisme](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/stasi-og-den-vesttyske-terrorisme))